

TANTÁRGYI TEMATIKA

Szociális jog
Jogász osztatlan MA képzés
nappali/levelező
2026/27/1.

Tantárgy neve: Szociális jog	Tantárgy Neptun-kódja: AJAMU264N7 AJAMU264L7 AJAMU291D7 Tárgyfelelős intézet: Civilisztikai Tudományok Intézete (CTI) Agrár-és Munkajogi Intézeti Tanszék (AMU) Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. Tóth Hilda (PhD) egyetemi docens	
Közreműködő oktató(k): nappali: Prof. Dr. Jakab Nóra egyetemi tanár Dr. Tóth Hilda (PhD) egyetemi docens Dr. Mélypataki Gábor PhD egyetemi docens Dr. Rácz Zoltán PhD egyetemi docens Dr. Solymosi-Szekeres Bernadett egyetemi docens Dr. Máté Dávid Adrián egyetemi tanársegéd levelező: Dr. Tóth Hilda (PhD) egyetemi docens	
Javasolt félév: nappali-levelező: 5. félév – őszi diplomás levelező: 5. félév – őszi	Előfeltétel: -
Óraszám/hét: nappali: 2 óra/hét levelező: 10 óra/félév diplomás levelező: 10 óra/félév	Számonkérés módja: kollokvium
Kreditpont: 3 kredit	Munkarend: nappali / levelező
Tantárgy feladata és célja: A tárgy célja megismertetni a hallgatókat egyrészt a társadalombiztosítási ellátások rendszerével, másrészt a segélyezési alapú ellátásokkal. A társadalombiztosítási rendszeren belül ismereteket nyújt a tárgy az egészségbiztosítás, a balesetbiztosítás és a nyugdíjbiztosítás rendszerére. A tárgy megismerteti a hallgatókat a munkaügyi ellenőrzés, a munkavédelem és a foglalkoztatáspolitikai rendszerével is. Fejlesztendő kompetenciák: <i>tudás:</i> T1, T6, T11, T14 <i>képesség:</i> K11, K12, K24 <i>attitűd:</i> A8, A13 <i>autonómia és felelősség:</i> F5	
Tantárgy tematikus leírása:	
Előadás: IX. 8. A magyar társadalombiztosítási rendszer kialakulása, fejlődésének főbb állomásai. ea: Jakab Nóra IX. 15. A társadalombiztosítás rendszere, alapelvei, alanyai, szervezeti felépítése és finanszírozása. ea.: Jakab Nóra	

3. IX. 22. Az egészségügyi szolgáltatások rendszere. ea.: Jakab Nóra
4. IX. 29. Az egészségbiztosítás pénzbeli ellátásai, a táppénz. ea.: Tóth Hilda
5. X. 6. Az egészségbiztosítás pénzbeli ellátásai: a csecsemőgondozási díj, gyermekgondozási díj, örökbefogadói díj. ea.: Tóth Hilda
6. X.13. A nyugdíjbiztosítási ellátásai. ea.: Tóth Hilda
7. X. 20. Balesethez és rokkantsághoz kapcsolódó ellátások. ea.: Rimán Áron
8. XI.3. A társadalombiztosítási igényérvényesítés, felelősség és jogorvoslat. ea.: Tóth Hilda
9. XI. 10. Családtámogatási ellátások rendszere. A társadalombiztosítás nemzetközi kérdései. ea.: Rimán Áron
10. XI. 17. A munkaügyi ellenőrzés, felügyeleti igazgatás. ea.: Tóth Hilda
11. XI. 24. A munkavédelem. ea.: Tóth Hilda
12. XII. 1. A foglalkoztatáspolitikai rendszere, támogatások. ea.: Rimán Áron
13. XII. 8. Ítélezési gyakorlat a társadalombiztosítási jogviszonyokban. Aláírás pótlás. ea.: Tóth Hilda

Félévközi számonkérés módja és értékelése:

Az előadások látogatása kötelező. Az aláírás feltétele az előadások látogatása. Amennyiben a hallgató háromnál több előadást mulaszt az aláírást csak külön beszámoló – aláíráspótló beszámoló – sikeres letétele esetén kaphatja meg.

Levelező tagozaton amennyiben a hallgató két óránál több előadást mulaszt, az aláírást csak külön beszámoló – aláíráspótló beszámoló – sikeres letétele esetén kaphatja meg.

SZMSZ III. 48.§ (8) bek.: „A szorgalmi időszak végét követően az aláírások és a gyakorlati jegyek pótlására a vizsgaidőszak első két hetében van lehetőség, beleértve a dékáni méltányosság esetét is. A pótlási időszak végének pontos meghatározását minden félévben a tanulmányi időbeosztás tartalmazza. A tantárgyfelelősök/oktatók kötelesek minden hétre legalább egy lehetőséget biztosítani a pótlásra. A vizsgaidőszakban ugyanazon tantárgyból legfeljebb három alkalommal lehet aláírást, gyakorlati jegyet pótolni, első alkalommal kérelem és mulasztási díj befizetése nélkül, a második alkalommal dékáni méltányossági engedély birtokában a Térítési és juttatási szabályzatban rögzített díj fizetését követően. A harmadik pótlási alkalomra kivételesen indokolt esetben rektori méltányossági engedély birtokában van lehetőség az engedélyben rögzített időpontig, a Térítési és juttatási szabályzatban rögzített díjak megfizetése után.”

Kollokvium teljesítésének módja, értékelése:

A vizsga formája szóbeli kollokvium

Kollokviumot az a hallgató tehet, aki megszerezte az aláírást.

A szóbeli vizsgára való felkészülés érdekében minimumkérdések kerültek megadásra. Ezekből a minimum kérdésekből a tételhúzás előtt a vizsgáztató tesz fel kérdéseket, amely függvényében tudja folytatni a hallgató a vizsgát. A minimumkérdések helyes megválaszolása ellenére is lehet sikertelen a hallgató vizsgálja.

A vizsgáztatást a tanszék oktatói és óraadói végzik. A vizsga anyaga a megjelölt szakirodalom, az előadásanyag és a kijelölt jogszabályok.

Kötelező irodalom:

1. Jakab Nóra – Mélypataki Gábor – Rácz Zoltán – Solymosi-Szekeres Bernadett – Tóth Hilda: Társadalombiztosítási jog. Elektronikus jegyzet. Miskolc, 2023.
2. Jakab Nóra-Mélypataki Gábor – Szekeres Bernadett: A szociális biztonság nemzetközi kérdései. Bíbor Kiadó Miskolc, 2016
3. Gijsbert Vonk: Welfare state dystopia as a challenge to the fundamental right of social security. European Journal of Social Security 2025, Vol. 27(2) 82–97
4. Pauline Melin: Overview of recent cases before the Court of Justice of the European Union (July 2024–January 2025) European Journal of Social Security 2025, Vol. 27(1) 61–70

Ajánlott irodalom:

1. Hoffman István: Szociális jog és az alaptörvény. Az államcél és annak teljesülése (KJSZ, 2018/3., 20-28. o.)

2. Waltermann-Schmidt - Chandna-Hoppe: **Social law**. 15th revised edition 2022
Publisher: CF Müller. ISBN: 978-3-8114-5938-0
3. Drinóczi Tímea: A szociális jogok: nemzetközi kitekintés, nemzeti gyakorlat és alapjogi jelleg. Magyar Tudományos Akadémia / Hungarian Academy of Sciences Budapest
ISSN 2064-4515 <http://jog.tk.mta.hu/mtalwp>

Jogszabályok – kötelező

- a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény (Tny tv.)
- a magánnyugdíjról és a magánnyugdíjpénztárakról szóló 1997. évi LXXXII. törvény
- a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény (Eb. tv.)
- a társadalombiztosítás ellátásaira jogosultakról, valamint ezen ellátások fedezetéről szóló 2019. évi CXXII. törvény (Tbj.)
- a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény (Flt.)
- a munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény (Mvt.)
- a családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény
- a megváltozott munkaképességű személyek ellátásairól és egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXCI. törvény (Mmtv.)
- a korhatár előtti öregségi nyugdíjak megszüntetéséről, a korhatár előtti ellátásról és a szolgálati járandóságról szóló 2011. évi CLXVII. törvény
- a foglalkoztatást elősegítő szolgáltatásokról és támogatásokról, valamint a foglalkoztatás felügyeletéről szóló 2020. évi CXXXV. törvény

Szociális jog tárgyból minimumkövetelmények

- Munkabaleset: az a baleset, amely a munkavállalót a szervezett munkavégzés során vagy azzal összefüggésben éri, annak helyétől és időpontjától és a munkavállaló (sérült) közrehatásának mértékétől függetlenül. A munkavégzéssel összefüggésben következik be a baleset, ha a munkavállalót a foglalkozás körében végzett munkához kapcsolódó közlekedés, anyagvételezés, anyagmozgatás, tisztálkodás, szervezett üzemi étkeztetés, foglalkozás-egészségügyi szolgáltatás és a munkáltató által nyújtott egyéb szolgáltatás stb. igénybevétele során éri.
- Nem munkabaleset: az a baleset, amely a sérültet a lakásáról (szállásáról) a munkahelyére, illetve a munkahelyéről a lakására (szállására) menet közben éri, kivéve, ha a baleset a munkáltató saját tulajdonában álló, bérleti vagy más szerződés alapján, továbbá egyéb megállapodás alapján biztosított járművel történt.
- A munkavédelmi képviselő: Ha a munkavállalók létszáma legalább húsz fő, választást kell tartani, amelynek a lebonyolítása és a feltételeinek biztosítása a munkáltató kötelezettsége. Ha a munkavállalók létszáma húsz főnél kevesebb, munkavédelmi képviselő választást csak akkor kell tartani, ha a szakszervezet, üzemi megbízott, vagy a munkavállalók többsége kezdeményezi
- A munkavédelmi képviselő munkajogi védelme: A munkavédelmi bizottság egyetértése szükséges - a munkavédelmi képviselő munkaviszonyának a munkáltató által felmondással történő megszüntetéséhez, - valamint ahhoz a munkáltatói intézkedéshez, amellyel a képviselőt a munkaszerződésétől eltérő munkakörben, munkahelyen vagy más munkáltatónál kívánja a munkáltató foglalkoztatni.
- Saját jogú nyugellátás és a hozzátartozói nyugellátás: olyan keresettől, jövedelemtől függő rendszeres pénzellátás, amely meghatározott szolgálati idő megszerzése esetén a biztosítottnak (volt biztosítottnak), illetve hozzátartozójának jár;
- Öregségi nyugdíj: meghatározott életkor elérése és meghatározott szolgálati idő megszerzése esetén járó nyugellátás;
- Özvegyi nyugdíj: az elhunyt nyugdíjas, illetve nyugdíjban nem részesülő, de nyugdíjjogosultságot szerzett elhunyt személy házastársának, meghatározott feltételek mellett élettársának, valamint elvált házastársának járó nyugellátás;

- Árvaelátás: az elhunyt nyugdíjas, illetve nyugdíjban nem részesülő, de nyugdíjjogosultságot szerzett elhunyt személy gyermekének, örökbe fogadott gyermekének, meghatározott feltételek esetén nevelt gyermekének, testvérének, unokájának járó ellátás;
- Szülői nyugdíj: az elhunyt biztosított (nyugdíjas) szülőjének, nagyszülőjének, meghatározott feltételek fennállása esetén nevelőszülőjének járó ellátás;
- Szolgálati idő: az az időszak, amely alatt a biztosított nyugdíjjárulék fizetésére kötelezett volt, illetve megállapodás alapján nyugdíjjárulékot fizetett.
- Tartásra köteles és képes hozzátartozó: az az árvaelátást, illetve a szülői nyugdíjat igénylő tartására törvény alapján, – a tartási kötelezettség sorrendjében – az elhunyt jogszerzőt megelőzően köteles személy,
 - ia) akivel szemben bíróság elrendelte az árvaelátást igénylőt, illetve a szülői nyugdíjat igénylőt megillető tartás teljesítését, vagy
 - ib) akinek a családjában az egy főre jutó jövedelem meghaladja az öregségi teljes nyugdíj legkisebb összegének két és félszeresét, kivéve, ha a bíróság úgy döntött, hogy vele szemben nem rendeli el az árvaelátást igénylőt, illetve a szülői nyugdíjat igénylőt megillető tartás teljesítését,
- Egészségügyi szolgáltató: a külön jogszabály alapján egészségügyi szolgáltatás nyújtására jogosult természetes vagy jogi személy, illetve jogi személyiség nélküli szervezet
- Járulék: a társadalombiztosítási járulék, a nyugdíjjárulék, az egészségügyi szolgáltatási járulék, a megállapodás alapján fizetett nyugdíjjárulék és egészségbiztosítási járulék, valamint a táppénz-hozzájárulás
- Foglalkoztatást elősegítő szolgáltatások: munkaközvetítés, könnyített közvetítői szolgáltatás, információnyújtás, tanácsadás, mentori szolgáltatás
- Foglalkoztatást elősegítő támogatások: a súlyosan hátrányos helyzetű munkavállaló foglalkoztatásának támogatása, a csoportos létszámleépítés elkerülését vagy enyhítését célzó támogatás, bértámogatás, mobilitási támogatás, munkaerőpiaci alkalmazkodás támogatása, vállalkozóvá válást elősegítő támogatás
- Álláskeresési járadékra való jogosultság feltételei: [álláskereső](#), az álláskeresővé válását megelőző három éven belül legalább 360 nap jogosultsági idővel rendelkezik, munkát akar vállalni, de önálló álláskeresése nem vezetett eredményre, és számára az állami foglalkoztatási szerv sem tud megfelelő munkahelyet felajánlani.
- Nyugdíj előtti álláskeresési segély mértéke: a kérelem benyújtásának időpontjában hatályos kötelező legkisebb munkabér összege 40 százaléka
- Társadalombiztosítás alapelvei: járulékfizetés elve, kötelező részvétel elve, korlátozott biztosítás elve, a foglalkoztatót járulék- és hozzájárulás fizetési kötelezettsége, célhoz kötött személyes adatközlés, állam mögöttes felelőssége
- Jogalap nélkül kifizetett ellátás visszafizetésének esetei: 1. olyan személy részére kerül kifizetésre társadalombiztosítási ellátás, aki az ellátásra nem jogosult, 2. magasabb mértékű ellátásban részesült, mint amilyen a jogszabályok alapján megillette volna a biztosítottat.
- Jogalap nélkül felvett ellátás megtérítésének esete: Amennyiben a felvevőtől nem követelhető vissza a jogalap nélkül kifizetett ellátás, azt a foglalkoztató vagy egyéb szerv köteles megtéríteni, ha a jogalap nélküli kifizetés mulasztásának, vagy a valóságtól eltérő adatközlésének a következménye
- Jogszerűen kifizetett ellátás megtérítése (foglalkoztató): akkor köteles az egészségbiztosítási ellátást megtéríteni, ha azok amiatt merültek fel, hogy ő vagy a megbízottja a munkavédelmi szabályokban foglaltakat nem tartották be, és emiatt a biztosított munkavállalót üzemi baleset érte, vagy foglalkozási megbetegedést szenvedett el.
- Jogszerűen kifizetett ellátás megtérítése (un. harmadik személy): aki az egészségbiztosítási ellátásra jogosult betegségéért, keresőképtelenségéért, egészségkárosodásáért vagy haláláért felelős, köteles az emiatt nyújtott egészségbiztosítási ellátást megtéríteni. A megtérítési kötelezettség olyan mértékben áll fenn, amilyen mértékben a felelősség megállapítható. A felelősség megállapítására, ha jogszabály kivételt nem tesz, a Ptk.-nak a szerződésen kívül okozott károkért fennálló felelősségre vonatkozó szabályait kell megfelelően alkalmazni, azzal az eltéréssel, hogy a felelősség abban az esetben is fennáll, ha az ellátásra jogosultnak vagyoni kára nincs.
- A be nem jelentett foglalkoztatás foglalkoztatás-felügyeleti szankciója és jogkövetkezménye: Amennyiben a foglalkoztató a foglalkoztatásra irányuló jogviszony létesítésével kapcsolatos adóhatósági bejelentési kötelezettségének nem tett eleget, a foglalkoztatás-felügyeleti hatóság megállapítja

a foglalkoztatásra irányuló jogviszony fennállását, és kötelezi a foglalkoztatót a bejelentési kötelezettség teljesítésére. A foglalkoztatás-felügyeleti hatóság a foglalkoztatásra irányuló jogviszony fennállását - az általános teljes napi munkaidő figyelembevételével - a szabályszegés megkezdésétől visszamenőleg számított harmincadik naptól állapítja meg, kivéve akkor, ha a hatósági eljárás során megállapítható, hogy a bejelentés nélküli foglalkoztatás a harminc napot meghaladta.

- Biztosított: azok a személyek, akik munkaviszonyban vagy a törvény által nevesített, a munkaviszonnyal egy tekintet alá eső jogviszony (közalkalmazotti, közszolgálati, kormányzati, ügyészégi, bírósági, igazságügyi alkalmazotti szolgálati stb.) keretében végzik a tevékenységüket, függetlenül attól, hogy teljes vagy részmunkaidőben történik a foglalkoztatás.
- A társadalombiztosítás egyes ellátásaira jogosultak: I. csak baleseti egészségügyi szolgáltatásra jogosult (pl. nevelési-oktatási intézmény, felsőoktatási intézmény vagy szakképző intézmény gyakorlati képzésben részt vevő tanulója, hallgatója, illetve képzésben részt vevő személye), II. egészségügyi szolgáltatásokra jogosult (pl. aki az egészségbiztosítás pénzbeli ellátására jogosult, csecsemőgondozási díjban, örökbefogadói díjban, gyermekgondozási díjban, baleseti táppénzben, baleseti járadékban részesül)
- Foglalkoztató: (főszabály) bármely jogi és természetes személy, egyéni vállalkozó, jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság, egyéb szervezet, költségvetés alapján gazdálkodó szerv, bármely személyi egyesülés, ha *biztosítottat foglalkoztat*, vagy a biztosítottnak a biztosítási kötelezettséggel járó jogviszonyára tekintettel vagy azzal összefüggésben járulékalapot képező *jövedelmet juttat*.
- Egészségügyi szolgáltatások: térítésmentesen igénybe vehető egészségügyi szolgáltatások; árhoz nyújtott támogatással igénybe vehető szolgáltatások; részleges térítés mellett igénybe vehető ellátások; méltányosságból igénybe vehető szolgáltatások; külföldön történő gyógykezeléssel kapcsolatos rendelkezések
- térítésmentesen igénybe vehető egészségügyi szolgáltatások: a betegségek megelőzését és korai felismerését szolgáló ellátások; gyógykezelés céljából végzett ellátások; egyéb egészségügyi szolgáltatások
- Táppénzre való jogosultság feltételei: 1. a Tbj-ben meghatározott mértékű társadalombiztosítási járulékfizetésre kötelezett; 2. biztosítási jogviszony fennállása; 3. keresőképtelenség
- Csecsemőgondozási díjra való jogosultság feltételei: az *előzetes biztosítási jogviszony* 365 nap, amelyet a születést megelőzően két éven belül kell a biztosítottnak megszereznie; a biztosítás tartama alatti, vagy a biztosítás megszűnését követő 42 napon belüli legyen a születés időpontja, vagy a biztosítás megszűnését követő 42 napon túl, baleseti táppénz folyósításának az ideje alatt vagy a folyósítás megszűnését követő huszonnyolc napon belüli legyen
- Gyermekgondozási díjra való jogosultság: a biztosított szülő, akinek az igénylést, illetve a születést megelőző két éven belül 365 nap biztosítási jogviszonya van, másrészt a csed-ben részesült anya, akinek a biztosítási jogviszonya a csed időtartama alatt megszűnt, feltéve, hogy a csed-re való jogosultsága a biztosítási jogviszonyának fennállása alatt keletkezett és a születést megelőzően két éven belül 365 napon át biztosított volt, és a gyermeket saját háztartásában neveli
- Megváltozott munkaképességű személyek ellátásaira jogosult: az a kérelem benyújtásakor 15. életévét betöltött személy, akinek az egészségi állapota a rehabilitációs hatóság komplex minősítése alapján 60 százalékos vagy kisebb mértékű (a továbbiakban: megváltozott munkaképességű személy), és aki a kérelem benyújtását megelőző 5 éven belül legalább 1095 napon át, 10 éven belül legalább 2555 napon át vagy 15 éven belül legalább 3650 napon át a Tbj. 5. §-a szerinti biztosított volt